

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 6 marca 2024 r.,
sprawy **M. M.**
skazanego z art. 244 § 1 k.k.,
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach
z dnia 29 września 2023 r., sygn. akt II Ka 470/23,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Siedlcach
z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 192/23,

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

M. M. został oskarżony o to, że „w dniu 23 stycznia 2023 r. 2023 r. w miejscowości W. gm. Z., pow. s., woj. m. nie stosując się do orzeczenia Sądu Rejonowego w Łukowie, sygn. akt II K 138/19 z dnia 26 listopada 2019 r. dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych kierował samochodem osobowym marki M. o nr rej. [...] po drodze publicznej”, tj. o popełnienie czynu z art. 244 k.k.

Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 192/23, Sąd Rejonowy w Siedlcach:

1. uznał M. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, przy czym przyjął, iż czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności będąc uprzednio skazanym za przestępstwo podobne wyrokiem Sądu Rejonowego w Łukowie sygn. akt II K 138/19 i że czyn ten wyczerpuje znamiona występkę z art. 244 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 244 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. skazał go na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności,

2. na podstawie art. 42 § 1a pkt 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat,

3. na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 5.000 zł.

Sąd orzekł też o wydatkach i opłatach.

Zaskarżając apelacją w całości wyrok Sądu pierwszej instancji, obrońca oskarżonego zarzucił:

„1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, mający istotny wpływ na treść wyroku, polegający na uznaniu, jakoby oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu z art. 244 k.k. w ciągu 5 lat po odbyciu kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, będąc uprzednio skazanym za przestępstwo podobne wyrokiem Sądu Rejonowego w Łukowie sygn. akt II K 138/19 - w sytuacji gdy czyn objęty wyrokiem Sądu Rejonowego w Łukowie sygn. akt II K 138/19 nie stanowił przestępstwa podobnego do czynu z art 244 k.k., który jest zarzucany oskarżonemu na gruncie niniejszego postępowania - bowiem przestępstwa z art. 178a k.k. oraz art. 244 k.k. chronią różne dobra prawne, natomiast w realiach niniejszej sprawy działanie w warunkach (rzekomej) recydywy zostało przez sąd I instancji bezpodstawnie przyjęte jako okoliczność obciążająca,

którą sąd I instancji miał na względzie zarówno w procesie ukształtowania wymiaru orzeczonej kary, jak również jako przesłankę wykluczenia przez Sąd Rejonowy w Siedlcach celowości skorzystania wobec oskarżonego z instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary.

2. z szeroko postrzeganej ostrożności procesowej, rażąco niewspółmierność kary pozbawienia wolności w wymiarze 1 roku i 2 miesięcy oraz orzeczonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat”.

W następstwie tych zarzutów apelujący wniósł o:

I. wskazanie w kwalifikacji czynu, że oskarżony M. M. dopuścił się przestępstwa z art. 244 k.k., a nie przestępstwa z art. 244 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

II. wymierzenie oskarżonemu w miejsce kary 1 roku i 2 miesięcy bezwzględnego pozbawienia wolności - łagodniejszej kary pozbawienia wolności na poziomie dolnej granicy ustawowego zagrożenia karą, z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności na okres próby wynoszący 5 lat,

ewentualnie - wymierzenie oskarżonemu na zasadzie art. 37a k.k. - zamiast kary pozbawienia wolności - kary ograniczenia wolności lub kary grzywny,

III. wymierzenie oskarżonemu w miejsce środka karnego w postaci 5 lat zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych - zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 29 września 2023 r., sygn. akt II Ka 470/23, zaskarżone orzeczenie zmienił w ten sposób, że z opisu czynu przypisanego oskarżonemu wyeliminował, że dopuścił się go w ciągu 5 lat po odbyciu kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności będąc uprzednio skazanym za przestępstwo podobne wyrokiem Sądu Rejonowego w Łukowie sygn. akt II K 138/19, przypisane mu przestępstwo zakwalifikował z art. 244 k.k. i przepis ten przyjął za podstawę skazania i wymiaru orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności, którą obniżył do 10 miesięcy. W pozostałej części wyrok utrzymał w mocy.

Kasację w sprawie wniósł obrońca skazanego, który zaskarżając wyrok Sądu odwoławczego w całości, zarzucił:

„1. Naruszenie prawa procesowego, tj. art. 457 § 3 k.p.k., mające istotny wpływ na treść wyroku, polegające na sporządzeniu nader lakonicznego uzasadnienia wyroku, bez wskazania - które z ogółu ustawowych dyrektyw kary sąd II instancji uznał w realiach sprawy za istotne, które za mało istotne a które za zgoła nieistotne (poza zwróceniem przez sąd II instancji uwagi na fakt uprzedniej karalności oskarżonego) w kontekście uwzględnienia przez sąd II instancji opisywanych w zarzutach apelacji podstaw do wyeliminowania z podstawy skazania działania oskarżonego w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k. - co odegrało decydujące znaczenie w dokonywanym w ramach kontroli instancyjnej bilansie okoliczności łagodzących i obciążających oskarżonego, a w konsekwencji - i co dalej skutkowało brakiem należytego rozważenia przez sąd II instancji przesłanek do zastosowania wobec oskarżonego - który, jak przesądził sąd II instancji, nie działał w warunkach recydywy - instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności (art. 69 § 1 k.k.) bądź wymierzenia oskarżonemu kary o charakterze stricte wolnościowym w oparciu o art. 37a § 1 k.k.;

2. Naruszenie prawa materialnego - art. 53 § 1 k.k., poprzez niewłaściwe zastosowanie tego przepisu, przejawiające się pominięciem przy wymiarze kary baczenia, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy oskarżonego;

3. Naruszenie prawa materialnego - art. 53 § 2 k.k., poprzez niewłaściwe zastosowanie tego przepisu, przejawiające się pominięciem przy wymiarze kary rodzaju i rozmiaru ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunków osobistych sprawcy, sposobu życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowania się sprawcy po popełnieniu czynu, a w konsekwencji - naruszenie zasady prymatu kar nieizolacyjnych oraz pominięcie okoliczności, że ewentualny stopień zawinienia w realiach niniejszej sprawy, był nieznaczny;

4. Naruszenie prawa materialnego - art. 37a § 1 k.k. poprzez jego błędną wykładnię, przejawiającą się wyrażonym przez sąd II instancji zapatrywaniem, jakoby możliwość orzeczenia kary ograniczenia wolności lub kary grzywny na podstawie

art. 37a § 1 k.k., zamiast kary pozbawienia wolności (która nie byłaby surowsza od roku i przy ustawowym zagrożeniu karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat) - wymagałoby spełnienia bliżej nieokreślonych „szczególnych okoliczności”, a w konsekwencji - Sąd z góry przekreślił możliwość wymierzenia oskarżonemu kary wolnościowej, nie dokonując całościowego przeanalizowania konkretnego przypadku pod kątem możliwości zastosowania kary nieizolacyjnej, ograniczając się do lakonicznego wskazania jednej z przesłanek (uprzednia karalność oskarżonego) jako przeszkody wyłączającej zastosowanie konstrukcji określonej w art. 37a § 1 k.k., podczas gdy każdorazowo sąd zobowiązany jest poczynić zindywidualizowaną, wnikliwą, całościową analizę, czy kara grzywny lub kara ograniczenia wolności z obiektywnych względów mogłaby spełnić cele zapobiegawcze i wychowawcze;

5. Naruszenie prawa materialnego - art. 69 § 1 k.k. poprzez jego błędną wykładnię, przejawiającą się wyrażonym przez sąd II instancji zapatrywaniem, jakoby możliwość zastosowania wobec oskarżonego instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności - wymagałoby spełnienia bliżej nieokreślonych „szczególnych okoliczności”, a w konsekwencji - Sąd Okręgowy w Siedlcach z góry przekreślił możliwość warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej wobec M. M. kary pozbawienia wolności, nie dokonując całościowego przeanalizowania konkretnego przypadku pod kątem możliwości zastosowania zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, a ograniczając się do lakonicznego wskazania jednej z przesłanek (uprzednia karalność oskarżonego) jako przeszkody wyłączającej zastosowanie dobrodziejstwa warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, podczas gdy każdorazowo sąd zobowiązany jest poczynić zindywidualizowaną, wnikliwą, całościową analizę, czy kara warunkowo zawieszona spełniałaby w określonych realiach swoje cele zapobiegawcze i wychowawcze”.

Odwołując się do tych zarzutów obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy zauważyć, że wniesiona kasacja pozostaje na granicy jej dopuszczalności w perspektywie treści 523 § 1 k.p.k., ponieważ zarzuty z pkt 2 – 5 stanowią w istocie próbę obejścia zakazu podnoszenia w nadzwyczajnym środku zaskarżenia wprost zarzutu rażącej niewspółmierności kary.

Zgodnie z art. 519 k.p.k., kasacja może być wniesiona od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie, a zarzuty kasacyjne nie mogą wprost kwestionować ustaleń faktycznych, bowiem kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.).

Kasacja, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, skierowana jest przeciwko orzeczeniu Sądu odwoławczego, a postępowanie kasacyjne nie jest postępowaniem, którego celem jest powtórna kontrola odwoławcza, dlatego też w toku tego postępowania z założenia nie dokonuje się kontroli poprawności oceny poszczególnych dowodów, nie weryfikuje zasadności ustaleń faktycznych i nie bada współmierności orzeczonej kary.

Odnosząc poczynione uwagi do realiów przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy w Siedlcach dokonał wnikliwej i wszechstronnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w efekcie uznając, że skazany M. M. dopuścił się popełnienia czynu z art. 244 k.k. Autor kasacji nie wykazał jaki wpływ na treść wyroku miało wadliwe - „nader lakoniczne” - sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Siedlcach. Za prokuratorem powtórzyć należy, że uchybienie w postaci „innego rażącego naruszenia prawa” musi spełniać nie tylko warunek „rażącego” jego naruszenia, ale musi mieć „istotny”, a nie jakikolwiek wpływ na treść orzeczenia (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2018 r., II KK 460/18). Uzasadnienie wyroku jest dokumentem o charakterze „sprawozdawczym” w tym znaczeniu, że jego treść winna być odzwierciedleniem toku rozumowania Sądu meriti, bowiem to przez jego pryzmat dokonuje się kontroli instancyjnej orzeczenia.

I tylko wówczas, gdy kontrola ta jest niemożliwa, orzeczenie nie może funkcjonować w obrocie prawnym. Zauważyć dodatkowo należy, że podnosząc zarzut lakoniczności uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, uwadze obrońcy uszła treść art. 537a k.p.k., który stanowi, iż nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3 k.p.k.

W kategoriach oczywistej bezzasadności ocenić należy także zarzuty naruszenia prawa materialnego z pkt 2-5 kasacji. Zarzut obrazy prawa materialnego – co do zasady – nie może dotyczyć dyrektyw sądowego wymiaru kary wskazanych w art. 53 § 1 k.k. oraz okoliczności uwzględnianych przy wymiarze kary lub środków karnych wymienionych w art. 53 § 2 k.k. w zw. z art. 56 k.k. Przepisy te nie mają bowiem charakteru norm stanowczych, gdyż nie zobowiązują sądu do określonego zachowania. Natomiast pozostawiają mu swobodę orzekania w zakresie zastosowanego stopnia represji karnej. W wypadku więc kwestionowania przez skarżącego wymiaru kary lub środków karnych z uwagi na nieprawidłową ocenę zawartych w art. 53 § 1 k.k. dyrektyw albo okoliczności dotyczących wymiaru kary zarzut odwoławczy powinien dotyczyć rażącej niewspółmierności kary lub środka karnego. Jedynie w wypadku gdy sąd w ogóle przy wymiarze kary pominął dyrektywy jej wymiaru, można postawić zarzut obrazy prawa materialnego (zob. D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Tom II, Warszawa 2017, s. 151 i podane tam orzecznictwo). Jak wynika z wywodów Sądu Rejonowego miał on na uwadze wszystkie istotne przesłanki kształtujące wymiar kary. Z kolei z treści uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego wynika, iż ten je zaaprobował, uznając że okoliczność która najbardziej obciążała skazanego tj. dopuszczenie się czynu z warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k., został wyeliminowała, stąd też bilans okoliczności łagodzących i obciążających skazanego przemawiał za orzeczeniem kary 10 miesięcy pozbawienia wolności. W konsekwencji, w ocenie Sądu odwoławczego, orzeczenie kary w takim wymiarze spełni cele prewencji ogólnej i indywidualnej, zatem zarzuty kasacyjne z pkt 2 i 3 muszą być postrzegane jako niedopuszczalne w kasacji podnoszenie zarzutu rażącej niewspółmierności kary.

Odnosząc się do zagadnienia dopuszczalności kwestionowania badanego orzeczenia przez pryzmat wymiaru kary, zauważyć należy, że w kasacji można wprawdzie kwestionować pośrednio współmierność orzeczonej kary, ale pod warunkiem, iż owo naruszenie odnosi się to do konkretnych przepisów, które mają jednak charakter obligatoryjny, a więc takich, które formułują nakaz lub zakaz orzekania o karze w określony sposób. Zarzuty naruszenia art. 37a § 1 k.k. (pkt 4), czy też przepisu art. 69 § 1 k.k. (pkt 5 kasacji), nawet poprzez próbę wykazania rzekomo błędnej wykładni tych przepisów, nie spełniają tego warunku. Obie bowiem regulacje mają charakter fakultatywny i ich zastosowanie leży w gestii Sądu, który „może” orzec grzywnę lub karę ograniczenia wolności zamiast kary pozbawienia wolności albo warunkowo zawiesić wykonanie kary, pod warunkiem spełnienia określonych tam warunków. Sąd nie jest jednak do tego zobligowany. Stawianie w tym zakresie zarzutu naruszenia prawa materialnego jest niczym innym jak kwestionowaniem wymiaru kary, a nie „błędą wykładnią” jak podnosi skarżący, i w ramach niniejszego postępowania kasacyjnego jest niedopuszczalne. Niezręczne użycie przez Sąd odwoławczy słowa „szczególne”, w kontekście okoliczności uzasadniających zastosowanie instytucji z art. 37a § 1 k.k. nie oznacza przecież, że owe „szczególne” okoliczności są warunkiem koniecznym do zastosowania tej regulacji, lecz stanowi odzwierciedlenie stanowiska Sądu, że oskarżony na dobrodziejstwo związane z tym przepisem nie zasługuje. Natomiast zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności było stosownie do art. 69 § 1 k.k. prawnie niedopuszczalne wobec faktu, że M. M. w czasie popełnienia przypisanego mu przestępstwa był uprzednio skazany na karę pozbawienia wolności.

Mając powyższe na uwadze, kasację obrońcy skazanego uznać należało za oczywiście bezzasadną i oddalić ją na posiedzeniu w trybie przepisu art. 535 § 3 k.p.k.

[J.J.]

(r.g.)

